

گزارش ارزیابی کنترل‌های داخلی بانک سامان
بر اساس چک لیست پیوست بخشنامه مب/۱۱۲۲ بانک مرکزی
دوره منتهی به ۳۱ فروردین ماه ۱۳۹۵

مقدمه

طبق بخشنامه صادره از سوی مدیریت نظارت بر بانکها و مؤسسات اعتباری، شماره مب / ۱۱۲۲ به تاریخ ۱۳۸۶/۰۳/۳۱ رهنمودهایی برای نظم مؤثر کنترل داخلی تدوین و به تمام مدیران عامل بانکهای دولتی ابلاغ شده است. مقرر شده این رهنمودها، پس از اتخاذ تدابیر لازم در سطوح هیئت‌مدیره و مدیریت ارشد به تمامی واحدهای ذیربط در آن بانک / مؤسسه ابلاغ و ضمن نظارت مؤثر بر حسن اجرای آن، هر ۶ ماه گزارشی از پیشرفت کار در این زمینه برای بانک مرکزی ارسال کند.

در ابتدای این بخشنامه آمده است:

"همان‌گونه که استحضار دارند یکی از مهم‌ترین سازوکارهای کنترلی که زمینه هدایت اثربخش و کارایی سازمان‌های مختلف به خصوص بانکها، مؤسسات اعتباری و دیگر نهادهای مالی را فراهم می‌آورد مجموعه تدابیری است که از آنها تحت عنوان "کنترل‌های داخلی" یاد می‌شود. برای کنترل‌های داخلی الگوهای متنوعی طراحی و معرفی شده‌اند لیکن مهم‌ترین و معروف‌ترین آنها از نقطه نظر جامعیت، اثربخشی و گستره کاربرد الگوی مطروحه از سوی کمیته سازمان‌های مسئول کمیسیون تردوی (COSO) است. در این الگو، نظام کنترل داخلی از پنج عنصر به هم پیوسته تشکیل شده است که عبارتند از محیط کنترلی؛ شناسایی و ارزیابی ریسک؛ فعالیت‌های کنترلی؛ اطلاعات و ارتباطات؛ و خود ارزیابی، نظارت و اصلاح نارسایی‌ها.

هر یک از این پنج عنصر، مشتمل بر توصیه‌ها و رهنمودهایی است که در مجموع، دستیابی به اهداف کنترل‌های داخلی را دنبال می‌کنند.

کمیته مزبور کنترل داخلی را فرایندی دانسته است که توسط هیئت‌مدیره، مدیریت و دیگر کارکنان یک مؤسسه اجرا می‌شود و هدف از ایجاد آن، کسب اطمینانی منطقی و معقول از دستیابی به اهداف اثربخشی و کارایی عملیات، قابلیت اعتماد به گزارشگری مالی و پایبندی به قوانین و مقررات جاری است. بدون تردید، ایجاد و استقرار یک نظام توانمند کنترل داخلی بستری را فراهم می‌آورد که با بهره‌مندی از آن می‌توان نسبت به مدیریت مؤثر و کارای سازمان‌ها و مؤسسات مختلف اطمینان حاصل کرد. جامعیت و اثربخشی رهنمودهای این کمیته در زمینه کنترل‌های داخلی، موجب کاربرد وسیع آن در عرصه پهنای از کشورها و سازمان‌های پولی و مالی شده است به گونه‌ای که کمیته نظارت بانکی بال نیز در سندی که تحت عنوان "چارچوبی برای نظام‌های کنترل داخلی در واحدهای بانکی" منتشر کرده، از الگوی (COSO) پیروی کرده است.

نظر به اهمیت و لزوم برخورداری بانکها و مؤسسات اعتباری کشور از نظام مناسبی برای کنترل‌های داخلی واحدهای تابع خود، به پیوست مجموعه "رهنمودهایی برای نظام مؤثر کنترل داخلی در مؤسسات اعتباری" جهت اجرا و

فراهم‌سازی بستر لازم برای استقرار نظام کنترل داخلی مؤثر در آن بانک/ مؤسسه اعتباری غیربانکی ابلاغ می‌شود. در این خصوص لازم است بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی هر ۶ ماه، گزارشی از پیشرفت کار درخصوص پیاده‌سازی نظام جامع کنترل‌های داخلی در واحد تابع خود و اقدامات انجام‌شده در اجرای مؤثر این بخشنامه را به مدیریت کل نظارت بر امور بانک‌ها و مؤسسات اعتباری بانک مرکزی گزارش دهند. بدیهی است استقرار نظام توانمندی از کنترل‌های داخلی در آن مؤسسه، مستلزم ایجاد ساختار سازمانی مناسب و طراحی و استقرار ساز و کارهای لازم است که در رهنمودهای مزبور، چارچوب کلی در این زمینه ارائه شده است.

شایان ذکر است که در تهیه این رهنمودها، از منابع تخصصی فراوانی استفاده شده است که برخی از مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از اسناد منتشره از سوی کمیته سازمان‌های مسئول کمیسیون تردوی (COSO)، کمیته نظارت بانکی بال (BCBS)، واحد حسابداری کل ایالات متحده (GAO)، KPMG (از معتبرترین سازمان‌های بین‌المللی فعال در زمینه حسابرسی و دیگر مراکز فعال حرفه‌ای در زمینه کنترل‌های داخلی. ضمن آنکه در تدوین این مجموعه، ملاحظات و ویژگی‌های بومی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور نیز ملحوظ شده‌اند.

با وجود اینکه ضرورت اجرای بخشنامه و تهیه گزارش‌های مربوط جهت بانک‌های دولتی الزامی است، با توجه به اهمیت موضوع و درخواست هیئت نظارت بر بانک‌ها، چک لیست پیوست بخشنامه فوق در قالب گزارشی به استحضار مدیریت ارشد بانک و هیئت نظارت بانک مرکزی می‌رسد.

۱- به منظور اجرای صحیح امور، تمام قوانین و مقررات موضوعه در قالب دستورالعمل‌های اجرایی توسط مدیریت امور سازمان و روش‌ها مدون‌شده و به تمام واحدها ابلاغ می‌شود. هیئت‌مدیره بانک با تصویب دستورالعمل کنترل‌های داخلی مصوب سازمان بورس اوراق بهادار از یکسو پابندی خود را به الزامات قانونی و از سوی دیگر نگرش خود را به اثربخشی سیستم کنترل‌های داخلی نشان می‌دهد.

۲- نهاد نظارت و حسابرسی داخلی به عنوان یک واحد مستقل با ارزیابی کنترل‌های داخلی، اطمینانی معقول از دستیابی به اهداف سازمان ارائه می‌کند. در حوزه رعایت قوانین و مقررات و حقوق ذینفعان می‌توان به وجود مدیریت بازرسی و همچنین مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی اشاره کرد.

۳- یافته‌های حسابرسی داخلی به‌عنوان موارد مستعد بهبود در گزارش‌های نهاد نظارت و حسابرسی داخلی درج شده و به واحدهای اجرایی اعلام می‌شود. لازم به ذکر است این گزارش‌ها در کمیته حسابرسی و پس از آن با اخذ مصوبه از سوی هیئت‌مدیره بانک، از ضمانت اجرایی بالایی برخوردار بوده و اجرای کامل و صحیح آن توسط نهاد پیگیری می‌شود. موارد نقض قوانین و عدم رعایت دستورالعمل‌ها، به‌طور مشخص در شعب توسط مدیریت امور بازرسی به مدیریت ارشد اعلام شده و اقدامات اصلاحی به‌صورت موردی و بر حسب نیاز با تغییر / اصلاح دستورالعمل‌ها به تمام واحدهای اجرایی اعلام می‌شود.

۴- تدوین آیین‌نامه انضباطی در مورد کارکنان متخلف از جمله موارد با اهمیت در خصوص ایجاد محیط کنترلی مناسب محسوب می‌شود.

- ۵- گزارش‌های نهاد نظارت و حسابرسی داخلی در جلسه با معاونت‌های مربوط مطالعه و در بسیاری از موارد اقدامات اصلاحی در این سطح اخذ می‌شود. تمام گزارش‌ها و اقدامات انجام‌شده در کمیته حسابرسی طرح شده و در خصوص موارد با اهمیت در هیئت‌مدیره بانک تصمیم‌گیری می‌شود.
- ۶- جهت تسریع در امور و انجام اقدامات اصلاحی، موارد مستعد بهبود گزارش‌های نهاد ابتدا به مدیریت واحد مورد رسیدگی ارائه می‌شود و در صورت عدم بازخورد مناسب گزارش مربوط به کمیته حسابرسی و هیئت‌مدیره جهت اخذ مصوبه ارائه می‌شود.
- ۷- هیئت‌مدیره امکان دریافت تمام گزارش‌های درخواستی را از مدیریت‌ها داشته و در صورت نیاز امکان مشاهده سیستم‌های مالی و اطلاعاتی مستقر در بانک وجود دارد.
- ۸- مصوبات هیئت‌مدیره به تأیید تمام اعضا می‌رسد.
- ۹- امکان مشاهده عملیات مالی و گزارش‌های درخواستی جهت هیئت‌مدیره میسر است، مدیریت امور مالی صورت‌های مالی را در مقاطع سه‌ماهه و شش‌ماهه و همچنین سالانه به اطلاع هیئت‌مدیره می‌رساند.
- ۱۰- نهاد نظارت و حسابرسی داخلی با رویکرد حسابرسی مبتنی بر ریسک اقدام به تهیه کاربرگ‌های ارزیابی ریسک برای هریک از فرایندهای بانک کرده و نتایج به اطلاع هیئت‌مدیره بانک می‌رسد.
- ۱۱- طبق نمودار سازمانی مصوب بانک، نهاد نظارت و حسابرسی داخلی زیر نظر کمیته حسابرسی و هیئت‌مدیره فعالیت می‌کند.
- ۱۲- در سال ۱۳۹۲ مدیریت بانک اقدام به تهیه آیین رفتار حرفه‌ای کرده است اما در مستند مربوط اشاره‌ای به مواردی همچون تضاد منافع، پرداخت‌های غیر قانونی یا نابجا، رهنمودهای ضد رقابتی و منع خرید و فروش از اطلاعات محرمانه نشده است. ضروری است این آیین‌نامه در دوره‌های مشخص جهت یادآوری به کارکنان ارسال یا آموزش داده شود.
- ۱۳- برنامه سالانه نهاد نظارت و حسابرسی به تصویب کمیته حسابرسی و هیئت‌مدیره بانک می‌رسد.
- ۱۴- به منظور تسریع در اجرای اقدامات اصلاحی یا وضع کنترل‌های داخلی مناسب، یافته‌های حسابرسان به مدیریت واحد مورد رسیدگی ارائه می‌شود. در صورت نیاز گزارش در جلسه‌ای با حضور معاونت مربوط مطالعه و نسبت به موارد مستعد بهبود تصمیم‌گیری می‌شود. در خصوص گزارش‌های ویژه و فرایندهای با اهمیت پس از طرح در کمیته حسابرسی و هیئت‌مدیره مصوبات مربوط اخذ می‌شود.
- ۱۵- حسابرسان داخلی طبق برنامه سالانه نسبت به بررسی کنترل‌های داخلی مناسب اقدام می‌کند همچنین پرسشنامه کنترل‌های داخلی نیز به صورت سالانه تکمیل شده و موارد مستعد بهبود طی گزارشی جداگانه‌ای به کمیته حسابرسی و هیئت‌مدیره ارائه می‌شود.
- ۱۶- به منظور بررسی میزان انطباق عملکرد با ضوابط و خط‌مشی‌های اخلاقی، آزمونی توسط حسابرس یا سایر نظام‌های کنترل داخلی صورت نمی‌گیرد.
- ۱۷- موارد عدم انطباق عملکرد با ضوابط و خط‌مشی‌های حرفه‌ای مشاهده شده در سازمان، به کارکنان اعلام می‌شود.
- ۱۸- تعهدنامه پایبندی به ضوابط و خط‌مشی‌های اخلاقی از کارکنان اخذ نمی‌شود.

- ۱۹- مدیریت با وضع دستورالعمل‌های اجرایی منطبق با قوانین و مقررات مربوط و همچنین استقرار نظام ارزیابی کنترل‌های داخلی توسط واحدهای نظارتی داخلی، اعتقاد خود را به اجرای صحیح و شفاف امور نشان داده است.
- ۲۰- تاکنون به موارد با اهمیتی که نشانگر اعمال رفتار غیر منصفانه با مشتریان، کارکنان و سایر اشخاص باشد برخورد نشده است.
- ۲۱- رعایت تمام قوانین، دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها برای تمامی کارکنان در هر سطح سازمانی ضروری است.
- ۲۲- تدوین دستورالعمل‌های اجرایی، شناسایی فرایندها و شرح جریان کار از مجموعه اقداماتی است که به منظور اعمال کنترل‌های داخلی اثربخش از سوی مدیریت وضع شده است.
- ۲۳- موارد نقض سیاست‌ها حسب مورد توسط نهاد نظارت و حسابرسی داخلی، امور بازرسی و اداره تطبیق گزارش می‌شود. خاطر نشان می‌سازد بررسی‌های حساب‌رسان داخلی منجر به استقرار کنترل‌های داخلی پیشگیرانه می‌شود و این نهاد هیچ‌گونه مسئولیتی در قبال کشف تخلف و تقلب ندارد.
- ۲۴- گزارش‌های صادره از سوی نهاد هر ماهه در کمیته حسابرسی طرح می‌شود. کمیته ریسک نیز گزارش‌های تهیه‌شده توسط اداره ارزیابی ریسک را بررسی می‌کند.
- ۲۵- نظام کارراهه شغلی با هدف بهبود شیوه ارتقا و پرداخت، تدوین و پیاده‌سازی شده و شرح وظایف، شرح شغل و شرایط احراز در جریان تهیه است. در نظام مذکور به تمام عوامل مؤثر بر احراز شغل که بر عملکرد صحیح کارکنان و انجام صحیح و کامل امور محوله و مسئولیت‌های ایشان مؤثر است تأکید شده.
- ۲۶- نهاد نظارت و حسابرسی داخلی با استفاده از نیروهای متخصص در حوزه حسابداری، حسابرسی و مدیریت توانمندی لازم را، جهت ارزیابی اثربخش کنترل‌های داخلی و تهیه گزارش‌های مربوط جهت مدیریت بانک و سایر واحدهای نظارتی دارد. به این منظور اختیارات لازم از سوی هیئت‌مدیره در محدوده دستورالعمل حسابرسی داخلی به این نهاد اعطا شده است.
- ۲۷- تمامی اعضای کمیته حسابرسی دارای دانش مالی و سابقه مؤثر در حوزه حسابرسی هستند.
- ۲۸- کمیته حسابرسی در سال ۱۳۹۴، هفت‌بار تشکیل جلسه داده است.
- ۲۹- نهاد نظارت و حسابرسی داخلی در ارتباط مستمر با امور مالی و حساب‌رسان مستقل در جریان تمام مسائل با اهمیت قرار گرفته و حسب مورد گزارش‌های با اهمیت در کمیته حسابرسی طرح می‌شود.
- ۳۰- تشکیل منظم جلسات کمیته حسابرسی و طرح گزارش‌های مستمر و موردی. در حوزه گزارشگری مالی تصمیمات بر اساس گزارش‌های سه‌ماهه، شش‌ماهه و سالانه تهیه شده توسط امور مالی که به تأیید حساب‌رسان داخلی رسیده، اخذ می‌شود.
- ۳۱- صورت جلسه کمیته به انضمام تمام مستندات مربوط قبل از تشکیل جلسه در اختیار اعضای کمیته قرار می‌گیرد. لازم به ذکر است مدیریت نهاد امکان ارتباط مستمر با اعضای کمیته را داشته و در صورت لزوم خارج از روال عادی جلسات کمیته، از نظرات و تجربیات ایشان استفاده می‌کند.
- ۳۲- جابجایی / خروج کارکنان کلیدی مورد بررسی کارشناسانه قرار نمی‌گیرد.

- ۳۳- بررسی علل گردش غیر معمول کارکنان از وظایف مدیریت سرمایه انسانی است. تاکنون مستنداتی حاکی از گردش غیر معمول کارکنان مشاهده نشده است.
- ۳۴- پلاککوبی اموال، انبارگردانی سالانه و برخورداری از سیستم امنیتی مناسب در واحدهای ستادی و شعب صورت می‌گیرد.
- ۳۵- باتوجه به گزارش‌های دریافتی از سوی واحدهای نظارتی و اجرایی، تصمیمات مقتضی در جلسات هیئت‌مدیره اخذ شده و به واحدهای ذیربط ابلاغ می‌شود.
- ۳۶- با توجه به تعداد شعب و عرف حرفه، تعداد کارکنان واحدهای حسابداری و حسابرسی داخلی متناسب با اندازه سازمان و دامنه عملیات (حسابرسی شرکت‌های گروه) است.
- ۳۷- در انجام حسابرسی داخلی، شناسایی ریسک فرایندها با توجه به تمام عوامل داخلی و خارجی صورت می‌گیرد.
- ۳۸- با توجه به تغییر بالای مدیران، زمان کافی برای بروز توانمندی‌ها و اجرای برنامه‌ها میسر نمی‌شود.
- ۳۹- نهاد نظارت و حسابرسی داخلی در طی سال و همچنین زمان تهیه صورت‌های مالی با انجام کنترل‌های مناسب جهت حساب‌های با اهمیت، نظارت خود را بر صحت و قابلیت اتکابودن صورت‌های مالی اعمال می‌کند.
- ۴۰- مدیریت در زمان بروز بحران‌های برون‌مرزی، تصمیمات مناسب جهت انجام عملیات ارزی مطمئن اتخاذ کرده است.
- ۴۱- برنامه‌ریزی به منظور طراحی، ارزیابی ریسک و هزینه و منفعت و... جهت خدمات جدید در کمیسیون توسعه محصول بررسی و تصویب شده و گزارش مربوط به هیئت‌مدیره تقدیم می‌شود.
- ۴۲- هنگام برنامه‌ریزی برای ارائه محصولات جدید یا انجام فعالیت‌های نوین هیئت‌مدیره و مدیران پس از انجام تبادل نظرهای لازم به اقدامات کنترلی لازم در فرایند طراحی، تست، تأیید و اجرا توجه می‌شود.
- ۴۳- تاکنون نسبت به پیش‌بینی کنترل‌های مناسب و ضروری هنگام طراحی محصولات یا فعالیت‌های جدید اقدامی صورت نگرفته است.
- ۴۴- ارزیابی ریسک عملیاتی توسط کارشناسان نهاد نظارت و حسابرسی داخلی پس از اخذ نظرات مدیران ارشد و مدیران اجرایی صورت می‌گیرد.
- ۴۵- فرایند طراحی و توسعه محصول با مشارکت مدیران مربوط و زیر نظر کمیته‌ای تخصصی فعالیت می‌کند. از این‌رو مسائل فنی مربوط مورد بررسی کامل قرار می‌گیرد.
- ۴۶- انجام کارسنجی و تأمین نیرو بر اساس نتایج حاصله. تدوین شرح شغل و نیازمندی‌های احراز شغل و جذب نیرو پس از طی فرایند استخدامی و اطمینان از دارابودن شرایط شغل با شاغل صورت می‌گیرد.
- ۴۷- یکی از اقدامات پیشگیرانه، تهیه کاربرگ ارزیابی ریسک است که در آن جهت مهار تمام ریسک‌ها، اقدامات کنترلی مناسب پیشنهاد می‌شود.
- ۴۸- گزارش‌های مدیریت امور بازرسی در خصوص موارد عدم رعایت قوانین طبق برنامه آن مدیریت تهیه می‌شود.
- ۴۹- شرح جریان کار مدون و به تمام واحدها ابلاغ شده است.
- ۵۰- بازنگری فرایند اجرای کار در برنامه مدیریت بهبود و کیفیت قرار دارد.

- ۵۱- هرساله عملکرد نهاد طی گزارشی به کمیته حسابرسی اعلام می‌شود و با برنامه مصوب کنترل می‌شود.
- ۵۲- تمام گزارش‌ها، مصوبات کمیته و هیئت‌مدیره در فرایندی نظام‌مند پیگیری می‌شود.
- ۵۳- با ایجاد کمیته‌های تخصصی متفاوت تصمیمات در حوزه مشخص خود طرح و مصوبه اخذ می‌شود.
- ۵۴- نهاد نظارت و حسابرسی داخلی طبق برنامه مصوب خود صحت عملیات را در فرایندهای شناسایی‌شده مورد ارزیابی قرار می‌دهد.
- ۵۵- گزارش‌های مربوط توسط مدیریت امور مالی تهیه شده و توسط نهاد نظارت و حسابرسی داخلی بررسی می‌شود.
- ۵۶- به طور مشخص در شعب گردش کارکنان با هدف افزایش توانمندی‌های ایشان صورت می‌گیرد.
- ۵۷- ارزیابی رضایت‌مندی کارکنان به صورت دوره‌ای انجام می‌شود.
- ۵۸- مدیریت تحقیقات و برنامه‌ریزی در گزارش ماهانه مدیران ستادی، گزارش‌هایی برپایه اطلاعات روز از صنعت و بازار تهیه می‌کند.
- ۵۹- تدوین برنامه از سوی هیئت‌مدیره جهت ارائه به موقع صورت‌های مالی و لزوم همکاری حسابرسان داخلی در زمان تهیه آن به منظور کسب اطمینان از قابلیت اتکای صورت‌های مالی.
- ۶۰- برنامه و بودجه، صورت‌های مالی، سیاست‌های اعتباری و... در موعد مقرر تهیه و به استفاده‌کنندگان ابلاغ می‌شود.
- ۶۱- سیستم اطلاعاتی بانک امکان دسترسی به اطلاعات مورد نیاز انواع کاربران را در چارچوب حدود اختیارات ایشان فراهم می‌شود.
- ۶۲- صورت‌های مالی بر اساس استانداردهای ملی حسابداری تهیه می‌شود و به تأیید حسابرس مستقل می‌رسد.
- ۶۳- مطابق استانداردهای حسابرسی داخلی در بهترین حالت، کنترل‌های داخلی قادر به اطمینان بخشی ۷۰ درصدی تحقق اهداف هستند. در حال حاضر بانک با ایجاد واحدهای نظارتی داخلی تمامی تلاش خود را جهت کاهش سطح ریسک عملیات اعمال کرده است.
- ۶۴- بانک فاقد طرح جامع اطلاعاتی است.
- ۶۵- آموزش‌های لازم در خصوص آگاهی‌بخشی به کارکنان به عنوان اهمیت نقش آن‌ها در فرایند کنترل‌های داخلی انجام نشده است.
- ۶۶- با توجه به تدوین ساختار فرایندی انتظار می‌رود کارکنان از ارتباط شغلی خود با دیگران اطلاع داشته باشند.
- ۶۷- مهارت‌ها و توانمندی‌های موردنیاز جهت احراز شغل در نظر گرفته می‌شود.
- ۶۸- آیین‌نامه یا دستورالعملی در خصوص گزارش موارد مغایر با ساختار کنترل‌های داخلی پیش‌بینی نشده است.
- ۶۹- اخذ مصوبه از هیئت‌مدیره ضمانت اجرایی یافته‌های حسابرسان است.
- ۷۰- تمام گزارش‌ها صادره به امضا تهیه‌کننده و تأییدکننده می‌رسد.
- ۷۱- واحد حسابرسی داخلی بدون هیچ‌گونه محدودیتی به هیئت‌مدیره یا کمیته حسابرسی دسترسی دارد.
- ۷۲- تدوین برنامه‌ریزی راهبردی و برنامه سالانه نهاد نظارت و حسابرسی داخلی مطابق با نیازهای بانک و سطح اهمیت فرایندها.

- ۷۳- با ارائه گزارش‌های نهاد به هیئت‌مدیره و اخذ مصوبات مربوط، پیگیری لازم در خصوص اخذ برنامه مدیریت مربوط در رفع موارد مستعد بهبود صورت می‌گیرد. لازم به ذکر است مصوبات هیئت‌مدیره از سوی دبیرخانه مدیریت پیگیری می‌شود و مصوبات حسب مورد به مدیریت‌های مربوط ابلاغ می‌شود.
- ۷۴- با توجه به اصل اهمیت موارد مهم در گزارش حسابرسی درج می‌شود.
- ۷۵- یافته‌های حسابرسی در زمان رسیدگی به اطلاع مدیران اجرایی می‌رسد.
- ۷۶- طبق منشور حسابرسی داخلی، انتصاب مدیر حسابرسی داخلی به تأیید هیئت‌مدیره بانک می‌رسد.
- ۷۷- دامنه رسیدگی حسابرسان داخلی طبق یادداشت راهبرد و برنامه حسابرسی مشخص می‌شود. در خصوص مسایل اجرایی نیز هرساله سیاست‌های بانک مدون و پس از تصویب هیئت‌مدیره ابلاغ می‌شود.
- ۷۸- گزارش‌های حسابرسی داخلی در کمیته و پس از آن در هیئت‌مدیره طرح می‌شوند.
- ۷۹- ایجاد نهاد نظارت و حسابرسی داخلی به منظور کسب اطمینان معقول از اثربخش بودن کنترل‌های داخلی در جهت دستیابی به اهداف سازمان صورت گرفته است. از این رو نمی‌توان به‌طور صریح نسبت به تأیید سیستم کنترل‌های داخلی اظهار نظر کرد (اطمینان مطلق) و می‌بایستی همواره محدودیت‌های حاکم بر نظام کنترل‌های داخلی را مدنظر قرار داد.
- ۸۰- هیئت‌مدیره یا کمیته حسابرسی، مطابق با برنامه مصوب حسابرسی از موارد مستعد بهبود کنترل‌های داخلی در هریک از فرایندها مطلع می‌شوند.
- ۸۱- با توجه به اهمیت یافته‌های حسابرسان داخلی، پیگیری رفع نارسایی‌های کنترل‌های مدیران صف توسط ارکان ذیصلاح تا حصول نتیجه صورت می‌گیرد.